

<i>Rodzaj dokumentu:</i>	Zasady oceniania rozwiązań zadań
<i>Egzamin:</i>	Egzamin maturalny
<i>Przedmiot:</i>	Filozofia
<i>Poziom:</i>	Poziom rozszerzony
<i>Forma arkusza:</i>	MFIP-R0-100
<i>Termin egzaminu:</i>	13 stycznia 2026 r.
<i>Data publikacji:</i>	14 stycznia 2026 r.

Uwaga: Akceptowane są wszystkie odpowiedzi merytorycznie poprawne i spełniające warunki zadania.

Zadanie 1. (0–2)

Wymagania określone w podstawie programowej ¹	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
III. Znajomość poglądów filozofów reprezentatywnych dla poszczególnych epok kultury europejskiej. IV. Rozumienie ważniejszych pojęć, zagadnień i stanowisk głównych dyscyplin filozoficznych.	II. Elementy historii filozofii. 13. Filozofia analityczna. Zdający: 2) charakteryzuje Szkołę Lwowsko-Warszawską na przykładzie osiągnięć jednego z jej przedstawicieli: [...] Tadeusz Czeżowski. III. Wybrane problemy filozofii. 1. Dyscypliny filozofii. Uczeń wymienia następujące dyscypliny filozofii oraz określa przedmioty ich badań: 2) dyscypliny szczegółowe – filozofia człowieka (antropologia filozoficzna) [...]. 3) dyscypliny pomocnicze – historia filozofii, logika.

Zasady oceniania

2 pkt – zaznaczenie właściwej odpowiedzi oraz podanie poprawnego uzasadnienia.

1 pkt – zaznaczenie właściwej odpowiedzi.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

B

Przykładowe uzasadnienie: Tematyka tekstu źródłowego dotyczy wolności człowieka, które to zagadnienie zaliczane jest do klasycznych problemów antropologii filozoficznej. Tematyka logiczna pojawia się w pierwszym akapicie tekstu, w którym jego autor przedstawia kilka wnioskowań obecnych w myśli filozoficznej. Autor wykazuje, że zasada powszechnej wolności zawiera sprzeczność wewnętrzną – pojęcie sprzeczności jest jednym z istotniejszych pojęć logicznych.

¹ Rozporządzenie Ministra Edukacji z dnia 28 czerwca 2024 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia (Dz.U. z 2024 r. poz. 1019).

Zadanie 2. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
III. Znajomość poglądów filozofów reprezentatywnych dla poszczególnych epok kultury europejskiej. IV. Rozumienie ważniejszych pojęć, zagadnień i stanowisk głównych dyscyplin filozoficznych. VIII. Stosowanie narzędzi logiki w analizie tekstu filozoficznego i zawartej w nim argumentacji, a także w obronie przed manipulacją.	II. Elementy historii filozofii. 13. Filozofia analityczna. Zdający: 2) charakteryzuje Szkołę Lwowsko-Warszawską na przykładzie osiągnięć jednego z jej przedstawicieli: [...] Tadeusz Czeżowski. III. Wybrane problemy filozofii. 4. Wybrane spory antropologiczne. Zdający, definiując odpowiednie terminy i analizując argumenty, rekonstruuje następujące spory o: 3) wolność woli (libertarianizm – fatalizm – kompatybilizm).

Zasady oceniania

1 pkt – poprawna odpowiedź.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Tytułowa paradoksalność wolności wiąże się z tym, co Tadeusz Czeżowski w swoim tekście nazywa „zasadą powszechnej wolności”, którą można wyrazić w tezie, że wszystko wolno. Autor tekstu źródłowego wykazuje za pomocą następującego wnioskowania: „Jeżeli bowiem założymy, że wszystko wolno, to wolno także zaprzeczyć, by było wszystko wolno; a jeżeli wolno zaprzeczyć, że wszystko wolno, to nieprawda, że wszystko wolno”, że przyjęcie tej zasady, prowadzi do uznania jej negacji. Tak rozumiany paradoks wolności jest naznaczony wewnętrzną sprzecznością.

Zadanie 3. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
III. Znajomość poglądów filozofów reprezentatywnych dla poszczególnych epok kultury europejskiej. IV. Rozumienie ważniejszych pojęć, zagadnień i stanowisk głównych dyscyplin filozoficznych. VIII. Stosowanie narzędzi logiki w analizie tekstu filozoficznego i zawartej w nim argumentacji, a także w obronie przed manipulacją.	II. Elementy historii filozofii. 13. Filozofia analityczna. Zdający: 2) charakteryzuje Szkołę Lwowsko-Warszawską na przykładzie osiągnięć jednego z jej przedstawicieli: [...] Tadeusz Czeżowski. III. Wybrane problemy filozofii. 4. Wybrane spory antropologiczne. Zdający, definiując odpowiednie terminy i analizując argumenty, rekonstruuje następujące spory o: 3) wolność woli (libertarianizm – fatalizm – kompatybilizm). 5. Wybrane spory etyczne. Zdający definiując odpowiednie terminy i analizując

	argumenty, rekonstruuje następujące spory o: 1) naturę wartości lub powinności moralnych (realtywizm – absolutyzm lub uniwersalizm, subiektywizm – obiektywizm).
--	---

Zasady oceniania

1 pkt – zaznaczenie dwóch poprawnych odpowiedzi.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

NT

Zadanie 4. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
III. Znajomość poglądów filozofów reprezentatywnych dla poszczególnych epok kultury europejskiej. IV. Rozumienie ważniejszych pojęć, zagadnień i stanowisk głównych dyscyplin filozoficznych. VIII. Stosowanie narzędzi logiki w analizie tekstu filozoficznego i zawartej w nim argumentacji, a także w obronie przed manipulacją.	II. Elementy historii filozofii. 13. Filozofia analityczna. Zdający: 2) charakteryzuje Szkołę Lwowsko-Warszawską na przykładzie osiągnięć jednego z jej przedstawicieli: [...] Tadeusz Czeżowski. III. Wybrane problemy filozofii. 4. Wybrane spory antropologiczne. Zdający, definiując odpowiednie terminy i analizując argumenty, rekonstruuje następujące spory o: 3) wolność woli (libertarianizm – fatalizm – kompatybilizm).

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne wskazanie dwóch odpowiedzi.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

A, D

Zadanie 5. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
III. Znajomość poglądów filozofów reprezentatywnych dla poszczególnych epok kultury europejskiej. V. Umiejętność stawiania pytań światopoglądowych (w tym moralnych) i poszukiwania odpowiedzi na nie z wykorzystaniem wiedzy filozoficznej. VI. Podejmowanie rzetelnej dyskusji	II. Elementy historii filozofii. 13. Filozofia analityczna. Zdający: 2) charakteryzuje Szkołę Lwowsko-Warszawską na przykładzie osiągnięć jednego z jej przedstawicieli: [...] Tadeusz Czeżowski. III. Wybrane problemy filozofii. 4. Wybrane spory antropologiczne. Zdający,

filozoficznej oraz formułowanie w niej jasnego i uzasadnionego stanowiska. VIII. Stosowanie narzędzi logiki w analizie tekstu filozoficznego i zawartej w nim argumentacji, a także w obronie przed manipulacją.	definiując odpowiednie terminy i analizując argumenty, rekonstruuje następujące spory o: 3) wolność woli (libertarianizm – fatalizm – kompatybilizm).
---	--

Zasady oceniania

1 pkt – trafna ocena wraz z poprawnym uzasadnieniem.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

Ocena: Tak, można w tym przypadku mówić o istotnym ograniczeniu wolności wewnętrznej.

Uzasadnienie: T. Czeżowski istoty wolności wewnętrznej upatruje w kierowaniu się „względami słuszności”. Autor tekstu źródłowego twierdzi ponadto, że tym, co ogranicza wolność wewnętrzną są pragnienia i emocje – o ile przeciwstawiają się względom słuszności. W opisanym przypadku bohater ulega silnym emocjom i zdaje się nie kierować względami słuszności, w myśl których powinien sprawiedliwie postępować wobec swoich podwładnych oraz wykazać się roztropnością, której wyrazem powinno być rzetelne sprawdzenie uzyskanych informacji.

Zadanie 6. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
III. Znajomość poglądów filozofów reprezentatywnych dla poszczególnych epok kultury europejskiej. VI. Podejmowanie rzetelnej dyskusji filozoficznej oraz formułowanie w niej jasnego i uzasadnionego stanowiska. VIII. Stosowanie narzędzi logiki w analizie tekstu filozoficznego i zawartej w nim argumentacji, a także w obronie przed manipulacją.	II. Elementy historii filozofii. 13. Filozofia analityczna. Zdający: 2) charakteryzuje Szkołę Lwowsko-Warszawską na przykładzie osiągnięć jednego z jej przedstawicieli: [...] Tadeusz Czeżowski. III. Wybrane problemy filozofii. 4. Wybrane spory antropologiczne. Zdający, definiując odpowiednie terminy i analizując argumenty, rekonstruuje następujące spory o: 3) wolność woli (libertarianizm – fatalizm – kompatybilizm).

Zasady oceniania

1 pkt – trafna rozstrzygnięcie wraz z poprawnym uzasadnieniem.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

Odpowiedź: Tak, jest to możliwe.

Przykładowe uzasadnienie: Zgodnie z poglądami T. Czeżowskiego, człowiek może popaść w niewolę wewnętrzną, gdy nie kieruje się względami słuszności, co może mieć miejsce wówczas, gdy ulega innym motywom, niż stricte moralne.

Zadanie 7. (0–2)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
III. Znajomość poglądów filozofów reprezentatywnych dla poszczególnych epok kultury europejskiej. IV. Rozumienie ważnych pojęć, zagadnień i stanowisk głównych dyscyplin filozoficznych. VI. Podejmowanie rzetelnej dyskusji filozoficznej oraz formułowanie w niej jasnego i uzasadnionego stanowiska. VIII. Stosowanie narzędzi logiki w analizie tekstu filozoficznego i zawartej w nim argumentacji, a także w obronie przed manipulacją.	II. Elementy historii filozofii. 13. Filozofia analityczna. Zdający: 2) charakteryzuje Szkołę Lwowsko-Warszawską na przykładzie osiągnięć jednego z jej przedstawicieli: [...] Tadeusz Czeżowski. III. Wybrane problemy filozofii. 4. Wybrane spory antropologiczne. Zdający, definiując odpowiednie terminy i analizując argumenty, rekonstruuje następujące spory o: 3) wolność woli (libertarianizm – fatalizm – kompatybilizm).

Zasady oceniania

2 pkt – poprawne wskazanie jednego z dwóch stanowisk dotyczących problemu wolności człowieka oraz trafne rozstrzygnięcie wraz z poprawnym uzasadnieniem.

1 pkt – poprawne wskazanie jednego z dwóch stanowisk dotyczących problemu wolności człowieka oraz trafne rozstrzygnięcie.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

Nazwa stanowiska filozoficznego: libertarianizm

Rozstrzygnięcie: Przedstawione w tekście źródłowym poglądy Tadeusza Czeżowskiego nie wykluczają libertarianizmu.

Przykładowe uzasadnienie: Libertarianizm to pogląd filozoficzny, według którego człowiek posiada wolną wolę, a przysługująca mu wolność jest główną wartością. W przedstawionym tekście źródłowym jego autor wprost nie głosi tezy libertariańskiej, ale twierdzi, że człowiekowi przysługuje wolność. Zatem, zaprezentowane w tekście poglądy Tadeusza Czeżowskiego nie wykluczają libertarianizmu.

ALBO

Nazwa stanowiska filozoficznego: kompatybilizm

Rozstrzygnięcie: Przedstawione w tekście źródłowym poglądy Tadeusza Czeżowskiego nie wykluczają kompatybilizmu.

Przykładowe uzasadnienie: Kompatybilizm to pogląd filozoficzny, według którego determinizm nie wyklucza wolności człowieka. W tekście źródłowym jego autor nie podejmuje kwestii relacji między determinizmem a istnieniem wolnej woli. Zaprezentowane w tekście źródłowym poglądy Tadeusza Czeżowskiego nie wykluczają kompatybilizmu, gdyż Czeżowski przypisuje człowiekowi wolność i wprost nie głosi tezy inkompatybilistycznej.

Zadanie 8. (0–2)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
VII. Posługiwanie się podstawowymi kategoriami logiki i dbanie o kulturę logiczną wypowiedzi. VIII. Stosowanie narzędzi logiki w analizie tekstu filozoficznego i zawartej w nim argumentacji, a także w obronie przed manipulacją.	1. Kultura logiczna. 3. Definicje jako środek uściślenia myśli i mowy: typy definicji, kryteria poprawności definicji. Zdający: 2) tworzy dla ustalonego wyrażenia definicję klasyczną i wyodrębnia w niej definiendum, łącznik i definiens; 3) określa, które z warunków poprawności łamie określona definicja, i usuwa znalezione wady (nieadekwatność [...]).

Zasady oceniania

2 pkt – poprawna forma definicji oraz właściwe rozstrzygnięcie wraz z uzasadnieniem.

1 pkt – poprawna forma definicji ALBO właściwe rozstrzygnięcie wraz z uzasadnieniem.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

odklejka	osoba	która jest nieobecna myślami
_____	_____	_____
<i>definiendum</i>	rodzaj najbliższy	różnica gatunkowa

Rozstrzygnięcie: Tak, podana definicja jest adekwatna.

Uzasadnienie: Definicja ta jest adekwatna, ponieważ zakresy definiendum i definiensa się pokrywają.

Zadanie 9. (0–2)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
II. Rozpoznawanie związków między filozofią a innymi działami kultury europejskiej, zwłaszcza między filozofią a sztuką [...]. VII. Posługiwanie się podstawowymi kategoriami logiki i dbanie o kulturę logiczną wypowiedzi. VIII. Stosowanie narzędzi logiki w analizie tekstu filozoficznego i zawartej w nim argumentacji, a także w obronie przed manipulacją.	1. Kultura logiczna. 5. Uzasadnianie pośrednie: wnioskowanie (rozumowanie) niezawodne (oparte na wynikaniu logicznym) i zawodne, wybrane schematy (reguły) wnioskowań. Zdający: 1) odróżnia w rozumowaniu przesłanki od wniosku oraz formułuje przesłanki pominięte w entymemacie; 2) rozstrzyga, czy dane zdanie wynika logicznie z innego zdania lub zbioru zdań. 3) zna i stosuje przykładowe schematy wnioskowań ([...] modus tollendo tollens [...]); 4) odtwarza i zapisuje w języku klasycznego rachunku zdań schemat, na którym opiera się określone wnioskowanie.

Zasady oceniania

2 pkt – poprawne uzupełnienie przesłanek 1. i 2. oraz podanie nazwy schematu albo jego formuły.

1 pkt – poprawne uzupełnienie przesłanek 1. i 2..

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

Przesłanka 1.: Jeżeli duchy i Bóg istnieją, to na świecie istnieje sens, porządek i sprawiedliwość.

Przesłanka 2.: Na świecie nie istnieje sens, porządek i sprawiedliwość.

Wniosek: Nieprawda, że duchy i Bóg istnieją.

Nazwa schematu: *modus tollendo tollens*.

ALBO

Formuła schematu zapisana w języku klasycznego rachunku zdań:

Jeżeli p to q .

Nieprawda, że q .

Zatem nieprawda, że p .

Zadanie 10.1. (0–2)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
III. Znajomość poglądów filozofów reprezentatywnych dla poszczególnych epok kultury europejskiej. VI. Podejmowanie rzetelnej dyskusji filozoficznej oraz formułowanie w niej jasnego i uzasadnionego stanowiska.	Poziom podstawowy VI. Filozofia Platona jako paradygmat antynaturalizmu. Zdający: 4) objaśnia termin anamneza i prezentuje platońskie stanowisko w kwestii źródeł poznania (aprioryzm). IX. Tropie sceptyczne jako wyzwanie dla epistemologii. Zdający: 1) wyjaśnia na wybranych przykładach, na czym polega względność spostrzeżeń. Poziom rozszerzony II. Elementy historii filozofii. 1. Filozofia starożytna. Zdający opanowuje wszystkie treści nauczania – wymagania szczegółowe zawarte w podstawie programowej w zakresie przedmiotu filozofia w zakresie podstawowym. III. Wybrane problemy filozofii. 3. Wybrane spory epistemologiczne. Zdający, definiując odpowiednie terminy i analizując argumenty, rekonstruuje następujące spory o: 3) możliwość zdobycia wiedzy pewnej (sceptycyzm – hipotetyzm – dogmatyzm).

Zasady oceniania

2 pkt – właściwe określenie przedmiotu sporu oraz trafna ocena wraz z poprawnym uzasadnieniem.

1 pkt – właściwe określenie przedmiotu sporu oraz trafna ocena.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

Przedmiot sporu: istnienie wiedzy pewnej

Ocena: Z punktu widzenia filozofii Platona fakt złudzeń zmysłowych nie odgrywa istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia sporu o istnienie wiedzy pewnej.

Przykładowe uzasadnienie: Platon odróżniał dwa typy poznania – zmysłowe, które nie dostarcza wiedzy pewnej oraz drugie – rozumowe, pozwalające uzyskać wiedzę pewną. Fakt złudzeń zmysłowych jest nieistotny z punktu widzenia filozofii Platona, ponieważ wiedza pewna może być uzyskana tylko za pomocą rozumu.

Zadanie 10.2. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
III. Znajomość poglądów filozofów reprezentatywnych dla poszczególnych epok kultury europejskiej. VI. Podejmowanie rzetelnej dyskusji filozoficznej oraz formułowanie w niej jasnego i uzasadnionego stanowiska.	II. Elementy historii filozofii. 3. René Descartes. Zdający: 1) wyjaśnia, na czym polega kartezjański racjonalizm, sceptycyzm metodyczny i dualizm psychofizyczny; 2) objaśnia sens formuły „myślę, więc jestem”.

Zasady oceniania

1 pkt – zaznaczenie poprawnej odpowiedzi oraz trafne uzasadnienie.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

Odpowiedź: Nie

Przykładowe uzasadnienie: Nawet gdyby wszelkie poznanie zmysłowe było zawodne, to nadal możemy uzyskać pewność dzięki rozumowi, a dokładniej dzięki poznaniu opartemu na ideach jasnych i wyraźnych. Według Kartezjusza gwarantem prawdziwości takiego poznania jest Bóg.

Zadanie 11. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
III. Znajomość poglądów filozofów reprezentatywnych dla poszczególnych epok kultury europejskiej. IV. Rozumienie ważniejszych pojęć, zagadnień i stanowisk głównych dyscyplin filozoficznych.	Poziom podstawowy VI. Filozofia Platona jako paradygmat antynaturalizmu. Zdający: 1) wyjaśnia platońską teorię idei jako niematerialnych, niezmiennych i wiecznych wzorców dla zmiennych i czasowych rzeczy fizycznych. Poziom rozszerzony

	II. Elementy historii filozofii. 1. Filozofia starożytna. Zdający opanowuje wszystkie treści nauczania – wymagania szczegółowe zawarte w podstawie programowej w zakresie przedmiotu filozofia w zakresie podstawowym. III. Wybrane problemy filozofii. 2. Wybrane spory metafizyczne (ontologiczne). Zdający, definiując odpowiednie terminy i analizując argumenty, rekonstruuje następujące spory o: 5) uniwersalia lub powszechniki (nominalizm – platonizm).
--	--

Zasady oceniania

1 pkt – poprawna odpowiedź.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

A 3

Zadanie 12. (0–2)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
III. Znajomość poglądów filozofów reprezentatywnych dla poszczególnych epok kultury europejskiej. IV. Rozumienie ważniejszych pojęć, zagadnień i stanowisk głównych dyscyplin filozoficznych.	V. Filozofia Sokratesa jako początki filozofii człowieka i etyki. Zdający: 1) charakteryzuje filozofię Sokratesa w kontekście jego życia i postawy moralnej; 4) objaśnia intelektualizm etyczny i stojące za nim racje. Poziom rozszerzony II. Elementy historii filozofii. 1. Filozofia starożytna. Zdający opanowuje wszystkie treści nauczania – wymagania szczegółowe zawarte w podstawie programowej w zakresie przedmiotu filozofia w zakresie podstawowym. III. Wybrane problemy filozofii. 5. Wybrane spory etyczne. Zdający, definiując odpowiednie terminy i analizując argumenty, rekonstruuje następujące spory o: 1) naturę wartości lub powinności moralnych (relatywizm – absolutyzm lub uniwersalizm [...]).

Zasady oceniania

2 pkt – podanie dwóch poprawnych nazw stanowisk etycznych oraz za trafne rozstrzygnięcie wraz z poprawnym uzasadnieniem.

1 pkt – podanie dwóch poprawnych nazw stanowisk etycznych ALBO trafne rozstrzygnięcie wraz z poprawnym uzasadnieniem.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

Teza 1.

Nazwa stanowiska: relatywizm etyczny

Teza 2.

Nazwa stanowiska: absolutyzm etyczny albo uniwersalizm etyczny

Sokrates podzielał tezę numer 2 (absolutystyczną)

Uzasadnienie: Sokrates uważał, że cnota jest wiedzą, ta zaś jest wyrazem prawdy, która ma charakter absolutny.

Zadanie 13. (0–2)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
III. Znajomość poglądów filozofów reprezentatywnych dla poszczególnych epok kultury europejskiej. IV. Rozumienie ważniejszych pojęć, zagadnień i stanowisk głównych dyscyplin filozoficznych.	III. Wybrane problemy filozofii. 4. Wybrane spory antropologiczne. Zdający, definiując odpowiednie terminy i analizując argumenty, rekonstruuje następujące spory o: 1) istotę człowieka (naturalizm lub redukcjonizm biologiczny lub społeczny – antynaturalizm lub antyredukcjonizm, np. personalizizm).

Zasady oceniania

2 pkt – podanie poprawnej tezy materializmu oraz wskazanie dwóch filozofów.

1 pkt – podanie poprawnej tezy materializmu ALBO wskazanie dwóch filozofów.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

Przykładowe wyjaśnienie: Cała rzeczywistość składa się z elementów materialnych i nie zawiera żadnych innych elementów, w szczególności bytów nadnaturalnych, takich jak Bóg klasycznego teizmu.

Filozofowie: Platon, Georg Wilhelm Friedrich Hegel.

Zadanie 14. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
II. Rozpoznawanie związków między filozofią a innymi działami kultury europejskiej, zwłaszcza między filozofią a sztuką (w tym literaturą piękną) [...]. III. Znajomość poglądów filozofów reprezentatywnych dla poszczególnych epok kultury europejskiej. VI. Podejmowanie rzetelnej dyskusji filozoficznej oraz formułowanie w niej jasnego i uzasadnionego stanowiska.	II. Elementy historii filozofii. 7. Georg Wilhelm Friedrich Hegel. Zdający: 1) objaśnia kluczowe tezy heglowskiej historiozofii; 2) wyjaśnia heglowską koncepcję wolności jako uświadomionej konieczności oraz koncepcję dziejów jako postępu w uświadomieniu wolności.

Zasady oceniania

1 pkt – poprawna odpowiedź.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

Hegel twierdził, że istotą rzeczywistości jest jej rozwój, którym rządzą prawa dialektyki. Historia świata jest wyrazem tych praw. Rozwój dziejów daje się wyjaśnić dialektyczną triadą Heglowską: teza – antyteza – synteza. Przemawiająca lekarka stwierdza, że celem uciskanej klasy robotniczej jest „powalenie kapitalizmu i tryumf socjalizmu”. Można uznać, że klasa uciskająca (rządząca) reprezentuje tezę, której antytezą jest uciskana klasa robotnicza (rządzona), a syntezą będzie system bezklasowy charakterystyczny dla nowej formy ustroju jakim jest socjalizm.

Zadanie 15. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
II. Rozpoznawanie związków między filozofią a innymi działami kultury europejskiej, zwłaszcza między filozofią a sztuką (w tym literaturą piękną) [...]. III. Znajomość poglądów filozofów reprezentatywnych dla poszczególnych epok kultury europejskiej. VI. Podejmowanie rzetelnej dyskusji filozoficznej oraz formułowanie w niej jasnego i uzasadnionego stanowiska.	II. Elementy historii filozofii. 7. Georg Wilhelm Friedrich Hegel. Zdający: 1) objaśnia kluczowe tezy heglowskiej historiozofii; 2) wyjaśnia heglowską koncepcję wolności jako uświadomionej konieczności oraz koncepcję dziejów jako postępu w uświadomieniu wolności.

Zasady oceniania

1 pkt – podanie trafnej tezy oraz poprawnego uzasadnienia.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

Teza: Państwo dzisiejsze jest to narzędzie ucisku jednej klasy przez drugą. My, jako przedstawiciele klasy robotniczej, musimy występować przeciwko państwu.

Przykładowe uzasadnienie: Georg Hegel uważał, że państwo jest formą urzeczywistnienia Ducha i jako takie jest wyrazem rozumności, wolności i moralności – istotą państwa nie jest więc zniewalanie jednych przez innych, a samo państwo nie może więc być uznane za zło, przeciw któremu należy występować.

Zadanie 16. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
II. Rozpoznawanie związków między filozofią a innymi działami kultury europejskiej, zwłaszcza między filozofią a sztuką (w tym literaturą piękną) [...]. III. Znajomość poglądów filozofów reprezentatywnych dla poszczególnych epok kultury europejskiej. VI. Podejmowanie rzetelnej dyskusji filozoficznej oraz formułowanie w niej jasnego i uzasadnionego stanowiska.	II. Elementy historii filozofii. 7. Georg Wilhelm Friedrich Hegel. Zdający: 1) objaśnia kluczowe tezy heglowskiej historiozofii; 2) wyjaśnia heglowską koncepcję wolności jako uświadomionej konieczności oraz koncepcję dziejów jako postępu w uświadomieniu wolności. III. Wybrane problemy filozofii. 9. Wybrane spory z zakresu filozofii polityki. Zdający, definiując odpowiednie terminy i analizując argumenty, rekonstruuje następujące spory o: 2) genezę państwa (konceptcja umowy społecznej – konceptcja samorządnej ewolucji).

Zasady oceniania

1 pkt – trafne rozstrzygnięcie wraz z poprawnym uzasadnieniem.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

Rozstrzygnięcie: Hegłowska wizja państwa nie wpisuje się w tradycję umowy społecznej.

Przykładowe uzasadnienie: Według Hegla państwo nie powstaje na mocy porozumienia się ludzi, lecz jest koniecznym etapem urzeczywistniania się ducha. Zaprezentowana w tekście źródłowym idea ruchu robotniczego i jego walki o głęboką zmianę relacji społecznych – w tym szczególnie walka zbrojna z klasą posiadaczy – nie wpisują się w ideę umowy społecznej.

Zadanie 17. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
II. Rozpoznawanie związków między filozofią a innymi działami kultury europejskiej, zwłaszcza między filozofią a sztuką (w tym literaturą piękną) [...]. III. Znajomość poglądów filozofów reprezentatywnych dla poszczególnych epok kultury europejskiej. VI. Podejmowanie rzetelnej dyskusji filozoficznej oraz formułowanie w niej jasnego i uzasadnionego stanowiska.	II. Elementy historii filozofii. 8. John Stuart Mill. Zdający: 1) przedstawia główne tezy etyki utilitarystycznej; 3) rozpatruje wybrane problemy moralne z punktu widzenia utilitaryzmu i zasady niekrzywdzenia innych.

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne sformułowanie zarzutu.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Przemawiająca lekarka dopuszcza możliwość powstania zbrojnego, co z perspektywy utilitaryzmu może zostać uznane za moralnie nieakceptowalne, gdyż przewidywalne konsekwencje niemal na pewno nie doprowadzą do zwiększenia sumy szczęścia w świecie, w szczególności w relatywnie krótkim czasie.

Zadanie 18. (0–25)

Wymaganie ogólne

IX. Umiejętność pisania tekstu (eseju) filozoficznego, w którym – korzystając ze zdobytej wiedzy z zakresu logiki i historii filozofii – identyfikuje się i rozpatruje określone poglądy filozoficzne.

Temat 1.

Mędrzec wszystko, co czyni, czyni dobrze, ponieważ czyni to zgodnie z prawym rozumem i ze słusznym usposobieniem.

Zenon z Kition

Czy spośród różnych filozoficznych koncepcji dobrego życia wybrałbyś stoicki ideał mędrca jako najbardziej satysfakcjonujący intelektualnie i egzystencjalnie? Rozważ problem, odwołując się do wybranych filozoficznych koncepcji dobrego życia.

Temat 2.

Uznaję jednak nie więcej, jak dwa najwyższe rodzaje rzeczy, pierwszy: rodzaj rzeczy duchowych, czyli myślących [...]; drugi: rodzaj rzeczy materialnych, czyli należących do substancji rozciągłej.

René Descartes

Który pogląd w sporze dualizmu z monizmem uważasz za trafniejszy? Przedstaw swoje stanowisko i je uzasadnij, odwołując się do koncepcji znanych Ci filozofów.

Zasady oceniania**1. Spełnienie formalnych warunków polecenia (maksymalnie 1 punkt)**

- W wypracowaniu znajduje się co najmniej jeden z dwóch kluczowych elementów stanowiska zdającego: wyjaśnienie tematu wypracowania lub teza zdającego. - ORAZ - W wypracowaniu przedstawiona jest myśl filozoficzna przynajmniej jednego filozofa wymienionego w podstawie programowej filozofii, która odnosi się do tematu wypracowania. - ORAZ - Wypracowanie zawiera przynajmniej jeden argument na rzecz stanowiska zdającego.	1 pkt
- Wypracowanie nie spełnia dowolnego z warunków wymaganych do otrzymania 1 punktu. - ALBO - Wypracowanie jest napisane w formie planu albo w punktach.	0 pkt

Uwaga: jeżeli w kryterium *Spełnienie formalnych warunków polecenia* przyznano 0 pkt, we wszystkich pozostałych kryteriach przyznaje się 0 pkt.

Wyjaśnienia (Kryterium 1. – *Spełnienie formalnych warunków polecenia*)

1. Na stanowisko zdającego składają się wyjaśnienie tematu wypracowania oraz teza zdającego powiązana z tematem pracy.
 - a) Wyjaśnienie tematu polega na rzetelnym objaśnieniu kluczowych terminów lub twierdzeń niezbędnych do zrozumienia tematu oraz rzetelnym objaśnieniu zagadnienia (lub zagadnień) filozoficznego wskazanego w poleceniu (problemu lub sporu filozoficznego, cytatu, stanowiska wymienionego filozofia)
 - b) Teza wypracowania, to zdanie (lub ciąg zdań) wyrażające określone przekonanie zdającego, które odnosi się do przynajmniej jednego zagadnienia mieszczącego się w tematyce wypracowania. Swoje stanowisko zdający może również wyrazić w postaci hipotezy.
 - c) Formułując swoje stanowisko zdający nie musi opowiadać się za określonym rozwiązaniem zagadnienia omawianego w wypracowaniu, jest jednak wówczas zobowiązany jednoznacznie ten fakt zakomunikować, wyjaśniając przyjętą przez siebie koncepcję wypracowania
 - d) Jeżeli zdający nie podejmie próby wyjaśnienia tematu wypracowania lub występujące w wypracowaniu sformułowania świadczą o niezrozumieniu tematu

(o nieuprawnionej jego interpretacji), a zarazem wypracowanie nie zawiera tezy dotyczącej tematu wypracowania, to wówczas uznaje się, że zdający nie spełnił formalnego warunku polecenia. 2. W wypracowaniu zdający powinien przedstawić myśl filozoficzną jednego z filozofów wymienionych w podstawie programowej – myśl ta musi dotyczyć tematu wypracowania. 3. W wypracowaniu zdający powinien przedstawić przynajmniej jeden argument na rzecz tezy dotyczącej tematu wypracowania. Przez argument rozumie się zdanie (lub ich układ) uprawniające do przyjęcia innego zdania (wniosku, tezy). 4. Teza zdającego lub przedstawiony przez niego pogląd filozoficzny (w tym pogląd określonego filozofa) dotyczy tematu wypracowania, gdy bezpośrednio odnosi się do jednego z zagadnień zawartych w poleceniu lub gdy mieści się w ramach przedstawionej przez zdającego, uprawnionej interpretacji tematu wypracowania.
--

2. Kompetencje filozoficzne i kulturowe (maksymalnie 23 punkty)

Uwaga: Jeżeli ostateczna liczba punktów przyznana w ramach kryterium głównego *Kompetencje filozoficzne i kulturowe* wynosi 0 pkt, wówczas zdający nie uzyskuje punktu za kompozycję wypracowania (*Kompozycja wypowiedzi*).

2.1. Sformułowanie stanowiska

Zadowalające wyjaśnienie tematu wypracowania oraz jasno sformułowana teza.	3 pkt
Zadowalające wyjaśnienie tematu wypracowania, lecz nie w pełni jasno sformułowana teza. ALBO Jasno sformułowana teza, lecz nie w pełni zadowalające wyjaśnienie tematu wypracowania.	2 pkt
Nie w pełni zadowalające wyjaśnienie tematu wypracowania (przy braku tezy dotyczącej tematu pracy lub gdy teza jest niezrozumiała). ALBO Nie w pełni jasno sformułowana teza (przy braku wyjaśnienia lub gdy wyjaśnienie jest niepoprawne).	1 pkt
Brak wyjaśnienia tematu (lub wyjaśnienie niepoprawne) i brak tezy (lub gdy teza nie dotyczy tematu pracy, albo została sformułowana w sposób niezrozumiały).	0 pkt

Wyjaśnienia (Kryterium 2.1. – Sformułowanie stanowiska)

1. Przez sformułowanie stanowiska zdającego rozumie się wyjaśnienie tematu wypracowania (jego interpretację) oraz sformułowanie tezy dotyczącej tematu wypracowania.
2. Wyjaśnienie tematu:
 - a) wyjaśnienie tematu jest zadowalające, gdy zdający wyjaśnił rzetelnie kluczowe terminy lub twierdzenia niezbędne do zrozumienia tematu oraz rzetelnie wyjaśnił zagadnienie (lub zagadnienia) filozoficzne wskazane w poleceniu (problem lub spór filozoficzny, cytat, stanowisko wymienionego filozofa)
 - b) wyjaśnienie jest nie w pełni zadowalające, gdy zdający nie objaśnił rzetelnie wszystkich istotnych dla zrozumienia tematu wyrażeń występujących w poleceniu (terminów lub twierdzeń). Warunkiem uzyskania jednego punktu za wyjaśnienie tematu jest poprawne objaśnienie przynajmniej jednego wyrażenia (występującego w temacie) istotnego dla zrozumienia tematu oraz poprawne objaśnienie przynajmniej jednego zagadnienia wskazanego w poleceniu.
 - c) jeżeli zdający nie wyjaśnił tematu wypracowania lub gdy podejmując tę próbę uczynił to w sposób nierzetelny, wówczas nie uzyskuje punktu za ten aspekt stanowiska.
3. Sformułowanie tezy:
 - a) teza zdającego jest jasno sformułowana, gdy łącznie spełnia następujące warunki:
 - dotyczy tematu wypracowania
 - zdający wyjaśnił sposób jej rozumienia stosując poprawnie terminologię filozoficzną
 - nie uległa zmianie lub jej ewentualna zmiana jest uzasadniona tokiem wyводу zdającego, a fakt tej zmiany jest zakomunikowany przez zdającego.
 - b) teza zdającego nie jest w pełni jasno sformułowana, gdy jest zdaniem sensownym i dotyczy tematu pracy, lecz nie została przez zdającego wyjaśniona w sposób umożliwiający jej jednoznaczne rozumienie.
 - c) Jeżeli teza nie występuje lub gdy jest sformułowana w sposób niezrozumiały albo gdy w wypracowaniu występują różne i trudne do uzgodnienia wersje tezy zdającego, to wówczas zdający nie uzyskuje punktu za ten aspekt stanowiska.

2.2. Wykorzystanie wiedzy z zakresu historii filozofii

Funkcjonalne, rzetelne i pogłębione przywołanie myśli filozoficznej co najmniej dwóch filozofów; brak błędów rzeczowych.	6 pkt
Funkcjonalne i rzetelne przywołanie myśli filozoficznej co najmniej dwóch filozofów, w tym jedno przywołanie pogłębione; brak błędów rzeczowych.	5 pkt
Funkcjonalne i rzetelne przywołanie myśli filozoficznej co najmniej dwóch filozofów, w tym jedno przywołanie pogłębione; najwyżej jeden błąd rzeczowy. ALBO Funkcjonalne, rzetelne i pogłębione przywołanie myśli filozoficznej jednego filozofa; brak błędów rzeczowych.	4 pkt

ALBO Funkcjonalne i rzetelne przywołanie myśli filozoficznej co najmniej dwóch filozofów; brak błędów rzeczowych.	
Funkcjonalne, rzetelne i pogłębione przywołanie myśli filozoficznej jednego filozofa; najwyżej jeden błąd rzeczowy.	3 pkt
Funkcjonalne i rzetelne przywołanie myśli filozoficznej co najmniej dwóch filozofów; najwyżej dwa błędy rzeczowe.	2 pkt
Funkcjonalne i rzetelne przywołanie myśli filozoficznej co najmniej jednego filozofa; najwyżej trzy błędy rzeczowe.	1 pkt
Brak przywołania myśli filozoficznej przynajmniej jednego filozofa. ALBO Przywołanie myśli filozoficznej niespełniające warunku funkcjonalności lub rzetelności. ALBO Cztery (lub więcej) błędy rzeczowe.	0 pkt

Wyjaśnienia (Kryterium 2.2. – Wykorzystanie wiedzy z zakresu historii filozofii)

- Przywołanie określonego poglądu filozoficznego ocenia się w aspekcie funkcjonalności i rzetelności. Przywołanie to może być pogłębione lub niepogłębione:
 - przywołanie poglądu filozoficznego jest funkcjonalne wówczas, gdy stanowi element wyводу zdającego i dotyczy tematu wypracowania
 - przywołanie poglądu filozoficznego jest rzetelne wówczas, gdy rozumienie tego poglądu jest zgodne z obecnym stanem wiedzy filozoficznej oraz nie zawiera błędu rzeczowego świadczącego o niewłaściwym rozumieniu zaprezentowanego poglądu
 - przywołanie poglądu filozoficznego jest pogłębione wówczas, gdy zdający przedstawia stosowną myśl w sposób funkcjonalny i rzetelny posługując się swobodnie poprawną terminologią filozoficzną. Wyznacznikami pogłębionej prezentacji myśli filozoficznej są, np.: wyjaśnianie kluczowych dla niej pojęć lub twierdzeń, krytyczna rekonstrukcja zawartej w niej argumentacji, funkcjonalne odwołanie się do tekstu filozoficznego, adekwatne przywołanie myśli innego filozofa (w szczególności porównanie), efektem czego jest lepsze zrozumienie poglądu prezentowanego przez zdającego
 - przez wywód zdającego rozumie się ciąg sformułowań, w ramach którego zdający formułuje stanowisko dotyczące tematu wypracowania oraz krytycznie je uzasadnia.
- Błąd rzeczowy – to błąd świadczący o:
 - nieznajomości przywołanej myśli (co do jego treści lub autorstwa)
 - nieznajomości przywołanego tekstu (filozoficznego lub pozafilozoficznego), do którego odwołuje się zdający
 - nieuprawnionej interpretacji przywołanego tekstu (filozoficznego lub pozafilozoficznego)
 - niepoprawnym rozumieniu lub niepoprawnym zastosowaniu terminów lub twierdzeń filozoficznych.

3. Jeżeli zdający przytacza pogląd filozofa w funkcji argumentu (np. jako tzw. argument z autorytetu), ale przywołanie to zawiera istotny błąd rzeczowy, wówczas wpływa to na ocenę jego wypracowania zarówno w ramach omawianego kryterium szczegółowego (2.2.), jak też w ramach oceny uzasadnienia (w ramach kryterium szczegółowego 2.3.).
4. Jeżeli zdający prezentuje w swoim wypracowaniu pogląd filozofa, którego tekst (tekst źródłowy stanowiący podstawę do zadań w części testowej arkusza maturalnego) zamieszczono w pierwszej części arkusza maturalnego a prezentacja tego poglądu nie wykracza poza treści zawarte w tekście źródłowym, to za tego typu przywołanie zdający nie otrzyma punktów.
5. Zdający, który przytacza pogląd określonego filozofa w funkcji argumentu (np. jako tzw. argument z autorytetu), może otrzymać za to przywołanie punkty zarówno za argumentację, jak też za znajomość poglądów filozoficznych (w ramach omawianego kryterium szczegółowego 2.2.). Jeżeli jednak zdający oprze swoją argumentację jedynie na przywołanych przez siebie poglądach dwóch filozofów i nie rozbuduje tej argumentacji w sposób, który uprawnia do uznania tej argumentacji za pogłębioną, to nie może uzyskać maksymalnej liczby punktów zarówno za argumentację, jak i za znajomość poglądów filozoficznych.

2.3. a) Uzasadnienie – argumentacja na rzecz stanowiska

W ramach uzasadnienia występują co najmniej dwa poprawne, funkcjonalne i pogłębione argumenty; brak błędów logicznych w argumentacji.	6 pkt
W ramach uzasadnienia występują co najmniej dwa poprawne i funkcjonalne argumenty, co najmniej jeden z nich jest pogłębiony; brak błędów logicznych w argumentacji.	5 pkt
W ramach uzasadnienia występują co najmniej dwa poprawne i funkcjonalne argumenty; brak błędów logicznych w argumentacji ALBO W ramach uzasadnienia występuje jeden poprawny, funkcjonalny i pogłębiony argument; brak błędów logicznych w argumentacji. ALBO W ramach uzasadnienia występują co najmniej dwa poprawne i funkcjonalne argumenty, w tym jeden pogłębiony; uzasadnienie zawiera najwyżej jeden błąd logiczny w argumentacji.	4 pkt
W ramach uzasadnienia występują co najmniej dwa poprawne i funkcjonalne argumenty; uzasadnienie zawiera najwyżej jeden błąd logiczny w argumentacji.	3 pkt
W ramach uzasadnienia występuje co najmniej jeden poprawny i funkcjonalny argument; uzasadnienie zawiera najwyżej dwa błędy logiczne w argumentacji.	2 pkt
W ramach uzasadnienia występuje co najmniej jeden poprawny i funkcjonalny argument; uzasadnienie zawiera najwyżej trzy błędy logiczne w argumentacji.	1 pkt
Brak uzasadnienia. ALBO W ramach uzasadnienia nie występuje żaden poprawny lub funkcjonalny argument. ALBO Uzasadnienie zawiera cztery (lub więcej) błędów logicznych w argumentacji.	0 pkt

2.3. b) Uzasadnienie – kontrargumentacja (zarzuty)

Dwa zarzuty funkcjonalne lub jeden zarzut funkcjonalny i pogłębiony, brak błędów logicznych w kontrargumentacji.	3 pkt
Dwa zarzuty funkcjonalne lub jeden zarzut funkcjonalny i pogłębiony, najwyżej jeden błąd logiczny w kontrargumentacji.	2 pkt
Jeden zarzut funkcjonalny; najwyżej jeden błąd logiczny w kontrargumentacji.	1 pkt
Brak kontrargumentacji (brak przynajmniej jednego zarzutu). ALBO Żaden kontrargument nie spełnia warunku funkcjonalności. ALBO Dwa (lub więcej) błędy logiczne w kontrargumentacji.	0 pkt

2.3. c) Uzasadnienie – odpowiedź na zarzuty

Funkcjonalna odpowiedź na dwa zarzuty albo funkcjonalna i pogłębiona odpowiedź na jeden zarzut; brak błędów logicznych w odpowiedzi na zarzut.	3 pkt
Funkcjonalna odpowiedź na dwa zarzuty albo funkcjonalna i pogłębiona odpowiedź na jeden zarzut; najwyżej jeden błąd logiczny w odpowiedzi na zarzut	2 pkt
Funkcjonalna odpowiedź na jeden zarzut, najwyżej jeden błąd logiczny w odpowiedzi na zarzut.	1 pkt
Brak odpowiedzi na zarzut (zarzuty). ALBO Żadna z odpowiedzi na zarzut (zarzuty) nie spełnia warunku funkcjonalności. ALBO Dwa (lub więcej) błędy logiczne w ramach odpowiedzi na zarzut (zarzuty).	0 pkt

Wyjaśnienia (Kryterium 2.3. – Uzasadnienie)

1. Uzasadnienie stanowiska zdającego to zabieg polegający na podaniu racji (w postaci zdań) na rzecz prezentowanej tezy. W kontekście charakterystyki wymagań maturalnych uzasadnienie tezy zdającego utożsamia się z argumentacją na rzecz tej tezy.
2. Argumentacja zdającego może mieć strukturę prostą lub złożoną. W ramach wywodu zdającego mogą występować argumenty i kontrargumenty (o różnej postaci). Argumentacja składająca się z więcej niż jednego wnioskowania prostego to argumentacja złożona (o strukturze złożonej). Tego typu argumentacja jest jedną z postaci argumentacji pogłębionej.
3. Formułowanie zarzutu (kontrargumentu) polega na:
 - argumentowaniu na rzecz tezy przeciwnej
 - wykazaniu wadliwości określonego argumentu (w aspekcie jego materialnej lub formalnej poprawności).
4. Ocena argumentacji (argumentów i kontrargumentów lub odpowiedzi na zarzuty) wymaga rozstrzygnięcia trzech kwestii:

- a) czy argumentacja jest funkcjonalna
 - b) czy argumentacja jest pogłębiona
 - c) czy argumentacja jest poprawna logicznie (poprawność materialna i formalna).
5. Argumentacja jest:
- a) funkcjonalna, gdy stanowi część wyводу zdającego
 - b) pogłębiona, gdy ma postać poprawnego wnioskowania powiązanego z analizą historyczno-filozoficzną, logiczną lub pojęciową przynajmniej jednego elementu tego wnioskowania.
 - c) poprawna logicznie, gdy nie występują w niej błędy logiczne, w szczególności tj.: błąd materialny, błąd formalny, błędne koło w rozumowaniu, ekwiwokacja.
5. Jeżeli argument zdającego oparty jest na myśli filozofa, którego tekst zamieszczono w pierwszej części arkusza maturalnego, a równocześnie argument ten nie zawiera istotnego elementu, wykraczającego poza treści zawarte w tekście źródłowym, to za tego typu argument zdający nie otrzyma punktów.
6. Brak funkcjonalnego i poprawnego argumentu w wypracowaniu skutkuje przyznaniem 0 punktów w pozostałych aspektach oceny uzasadnienia (kontrargumentacja i odpowiedź na zarzut).

2.4. Nawiązania kulturowe

Funkcjonalne, rzetelne oraz pogłębione przywołanie jednego kontekstu pozafilozoficznego. ALBO Funkcjonalne i rzetelne przywołanie co najmniej dwóch kontekstów pozafilozoficznych.	2 pkt
Funkcjonalne i rzetelne przywołanie jednego kontekstu pozafilozoficznego.	1 pkt
Brak przywołania kontekstu pozafilozoficznego. ALBO Przywołanie kontekstu pozafilozoficznego niespełniające warunku funkcjonalności lub rzetelności.	0 pkt

Wyjaśnienia (Kryterium 2.4. – Nawiązania kulturowe)

Przywołanie przez zdającego kontekstu pozafilozoficznego polega na odwołaniu się do wiedzy z innych dziedzin kultury (np. tekstu kultury, badań naukowych, wydarzeń historycznych):

- a) przywołanie jest funkcjonalne, gdy stanowi element wyводу zdającego
- b) przywołanie jest rzetelne, gdy nie zawiera błędów rzeczowych lub logiczno-językowych uniemożliwiających zrozumienie przedstawionej myśli
- c) przywołanie jest pogłębione, gdy stanowi część wyводу zdającego i jest powiązane z analizą historyczno-filozoficzną, logiczną lub pojęciową przynajmniej jednego elementu tego przywołania.

3. Kompozycja wypowiedzi (maksymalnie 1 punkt)

Poprawna kompozycja wypracowania (właściwa struktura).	1 pkt
Niepoprawna kompozycja wypracowania (niewłaściwa struktura).	0 pkt

Wyjaśnienia (Kryterium 3. – Kompozycja wypowiedzi)

- Wypracowanie jest poprawnie skomponowane, gdy zawiera wyraźnie wyodrębnione i poprawnie napisane części strukturalne: wstęp, rozwinięcie i zakończenie.
- Poprawnie napisany wstęp zawiera przynajmniej jeden z dwóch istotnych elementów:
 - wyjaśnienie tematu wypracowania
 - sformułowanie tezy zdającego odnoszącej się do tematu wypracowania.
- Rozwinięcie jest poprawnie napisane, gdy składa się z uporządkowanych części składowych (zdań, akapitów), tworzących sensowny i spójny wywód zdającego. Poprawnie napisane rozwinięcie zawiera przynajmniej dwa zasadnie wydzielone akapity.
- Poprawnie napisane zakończenie zawiera rzetelne podsumowanie wyводу przeprowadzonego przez zdającego. Podsumowanie wyводу jest nierzetelne, jeżeli pojawiają się w nim twierdzenia sprzeczne z twierdzeniami zaprezentowanymi we wstępie lub rozwinięciu albo gdy pojawiają się w nim twierdzenia istotne dla wyводу zdającego, które nie pojawiły się w rozwinięciu.
- Wypracowanie jest niepoprawnie skomponowane, gdy:
 - nie zawiera wstępu lub wstęp został napisany niepoprawnie ALBO
 - nie zawiera rozwinięcia lub rozwinięcie zostało napisane niepoprawnie ALBO
 - nie zawiera zakończenia lub zakończenie zostało napisane niepoprawnie.

Uwagi

- Jeżeli wypowiedź jest nieczytelna (w rozumieniu czytelności zapisu), egzaminator oceni ją na 0 pkt.
- Jeżeli wypowiedź nie zawiera w ogóle rozwinięcia (np. zdający napisał tylko wstęp), egzaminator przyzna 0 pkt w każdym kryterium.
- Jeżeli wypowiedź zawiera mniej niż 400 wyrazów, jest oceniana wyłącznie w kryteriach: *Spełnienie formalnych warunków polecenia* oraz *Kompetencje filozoficzne i kulturowe*. W pozostałych kryteriach egzaminator przyzna 0 punktów.
- Jeżeli wypowiedź jest napisana niesamodzielnie, np. zawiera fragmenty odtworzone z podręcznika, zadania zawartego w arkuszu egzaminacyjnym lub innego źródła, w tym internetowego, lub jest przepisana od innego zdającego, wówczas egzamin z filozofii, w przypadku takiego zdającego, zostanie unieważniony.
- Zabronione jest pisanie wypowiedzi obraźliwych, wulgarnych lub propagujących postępowanie niezgodne z prawem. W przypadku takich wypowiedzi zostanie podjęta indywidualna decyzja dotycząca danej pracy, np. nie zostaną przyznane punkty za język lub cała wypowiedź nie będzie podlegała ocen.